

РЕШЕНИЕ

№ 32118

гр. София, 01.10.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 6 състав, в
публично заседание на 28.04.2025 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Боряна Бороджиева

при участието на секретаря Елеонора М Стоянова и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **5774** по описа за **2023** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс вр. чл. 284-286 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража.

Образувано е по искова молба на М. М. М., ЕГН [ЕГН], от [населено място], срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" /ГДИН/, с която претендира обезщетение в размер на 25 000 лв. /двадесет и пет хиляди лева/, ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане на обезщетението, за претърпени неимуществени вреди в периода от 15.10.2017 г. до 14.06.2018 г., вследствие на лошите битови условия в ареста на [улица]в [населено място].

В исковата молба се посочва, че към момента на задържането на ищеца и привеждането му в следствения арест на [улица]в [населено място], същият страдал от дискова херния и алергия на очите, водеща до силно главоболие при престой в помещения с изкуствена светлина. Твърди се, че описаните здравословни проблеми на ищеца се обострили вследствие на лошите битови условия в ареста описани подробно, както следва: 1. Настаняването му в спално помещение с площ около 15 кв. м. с още трима задържани, което осигурявало свободна площ за едно задържано лице по-малко от законоустановения минимум в размер на 4 кв.м.; 2. Мръсни и неудобни дюшеци, ползването на които предизвикало силни болки в гърба и кръста на ищеца, поради обостряне на дисковите хернии, от които страдал. По този пункт се твърди, че във връзка с неудобните дюшеци състоянието на ищеца толкова се влошило, че се наложило два пъти да му бъдат поставяни инжекции с „Диклак“, за да може да се движи, както и че в ареста не винаги бил на разположение лекар, което възпрепятствало своевременно получаване на необходимите му лекарства; 3.

Тоалетната в спалното помещение, представляваща клекало, се намирала на разстояние от около 1 м. от леглото на ищеца и на 1.50 м. от масата за хранене, което предизвиквало неприятни усещания у него. По този пункт е посочено, че тоалетната не била обособена като отделно помещение в килията, поради което арестантите не могли да удовлетворяват физиологичните си нужди без това да не се разбере и усети от останалите настанени. По тази точка се сочи и, че наличието на мухъл, който покривал стените и тавана на килията, както и мивката в помещението създавали условия за развитие на алергии и респираторни заболявания, а отвореният канал на тоалетната допринасял за непоносима миризма в спалното помещение. Твърди се, че високата влажност на въздуха и образуваният вследствие на нея мухъл причинявали ронене на мазилката върху леглата и телата на настанените в спалното помещение лица; 4. Липсата на топла вода в килията възпрепятствало задържаните лица да поддържат лична хигиена, а ползване на общата баня се осигурявало веднъж седмично за минимално време и при условия, предизвикващи погнуса у задържаното лице; 5.

В спалното помещение имало дървеници и хлебарки, срещу които не се предприемали ефективни мерки. Ищецът твърди, че хлебарките лазели по храната на задържаните, както и че имал оплаквания от ухапвания на дървеници, пренасящи зарази; 6. Според ищеца, разходката на открито била крайно недостатъчна за ефективна физическа активност, тъй като продължавала само един час. Излага и оплаквания от липсата на организиране на социални мероприятия. По този пункт сочи също, че контактите по телефона с роднини били силно ограничени, поради големия брой арестанти и недостатъчното време; 7. Предоставяната в ареста храна била крайно недостатъчна и с незадоволително качество. Менюто не било разнообразно. В килията имало маса за хранене с размери 1м. x 1м. и два стола, поради което арестантите следвало да се редуват и да бързат докато се хранят. В исковата молба са цитирани относимите национални и международни правни норми, касаещи основните принципи, при които следва да се изпълняват задържането под стража и наказанието „Лишаване от свобода“, както и съдебна практика на Европейския съд по правата на човека, касаеща различни случаи на нарушение на ЕКПЧОС.

Ищецът, чрез процесуалния си представител адв. Д. представя писмено становище от 28.10.2024 г. /л.235/, с което поддържа исковата молба в цялост и претендира разноски по представен списък /л.234/.

Ответникът ГДИН, чрез процесуалния си представител юрк. С., оспорва исковете. В писмен отговор сочи, че исковата молба е недопустима за периода преди 19.02.2018 г., поради изтекла давност, тъй като ищецът е бил задържан на 15.10.2017 г. в ареста „М-р В.“ № 2, където е престоял до 12.02.2018 г. След това, ищецът бил приведен в ареста в [населено място], а после и във [населено място]. Соци се, че е налице прекъсване, след което ищецът е върнат в ареста на ул. „М-р В.“ № 2 на 19.02.2018 г. В отговора са изложени подробни съображения за неоснователността на исковата молба по всеки един от изброените в нея пунктове. В становище от 28.10.2024 г. /л.242/, ответникът поддържа аргументите за неоснователност на исковата молба, изложени в писмения отговор и претендира юрисконултско възнаграждение.

Представителят на Софийска градска прокуратура дава заключение за неоснователност на исковата молба, тъй като не се доказват конкретни действия или бездействия на административния орган, които да обосновават наличието на вреди за ищеца.

Административен съд София град, I отделение, 6-ти състав, след като се запозна с приетите по делото доказателства и становищата на страните, намира за установено следното, от фактическа страна:

Между страните не е спорно, а и видно от приложеното по делото протоколно определение от 15.10.2017 г., постановено по НЧХД № 2940/2017 г. по описа на Специализирания наказателен

съд, 16-ти състав /л.14/, по отношение на ищеца М. М. М., ЕГН [ЕГН], е взета мярка за неотклонение „Задържане под стража“ по ДП № 36/2017 г. по описа на ГД „БОП“ – МВР, пр. пр № 203/2017 г. по описа на СП.

От справка, рег. №13032/28.07.2023 г., изготвена от началника на ОСИН – С. /л.52/ е видно, че М. М. е бил задържан в ареста на [улица] към сектор „Арести“ – С. при ОСИН от 15.10.2017 г. до 12.02.2018 г., след което от 12.02.2018 г. до 16.02.2018 г. лицето било настанено в ареста в [населено място] за извършване на планирани действия по разследването. За времето от 16.02.2018 г. до 19.02.2018 г., М. М. бил настанен в ареста в [населено място], поради невъзможност за осъществяване на директен конвой от ареста в [населено място] до ареста на [улица] [населено място]. От 19.02.2018 г. до 14.06.2018 г., М. М. бил настанен в ареста на [улица], етаж II, килия № 14. На 14.06.2018 г. М. М. е преведен в Затвора – [населено място] за изтърпяване на наложеното му наказание „Лишаване от свобода“ за срок от 9 месеца.

В становище, рег. № 13780/10.08.2023 г., главен надзирател I-ва степен в Сектор „Арести“ при ОСИН – С. е посочил, че килиите в ареста на [улица] са еднотипни, с обща квадратура около 16 кв. м., състоящи се от две помещения с по две легла и са предназначени за настаняване на до 4 лица. Посочено е, че осветлението в килиите се осъществява от четири броя енергоспестяващи осветителни тела с мощност 26 W и две с мощност 10 W. По отношение на прозорците е посочено, че същите са отваряеми, което осигурява на задържаните лица пряка слънчева светлина и приток на свеж въздух, а през летните месеци, прозорците се демонтират, за цел по-добро проветрение на помещенията.

Посочено е също, че на 13.09.2018 г. арестът на [улица] бил посетен от Столична РЗИ, служители на която констатирали, че условията в ареста отговорят на изискванията за осветеност, посочени в Наредба № 49, обн. ДВ, бр. 7/1976. По отношение на оплакванията на ищеца от неудобни и мръсни дюшеци, в становището е посочено, че съгласно заповед № Л-4102/06.10.2016 г. на директора на ГД „ИН, при постъпване в ареста, всяко задържано лице получава дюшек, две одеяла, два чаршафа, възглавница и калъфка. Съгласно раздел III, т.18.3 от същата заповед, задържаните лица могат да използват собствено постелъчно бельо. В тази връзка е посочено, че на 24.11.2017 г. задържаното лице М. е подало молба до администрацията на ареста, с която е поискало да му бъде разрешено внасянето на ортопедичен матрак, тъй като имал болки в кръста, каквото е получил още на същата дата. По отношение на санитарния възел е посочено, че всяка килия разполага с тоалетно клякало и мивка, в изпълнение на чл.20, ал.3 от ППЗИНЗС. Посочено е, че изграденият параван представлява масивна зидария, която умишлени не закрива целия санитарен възел, за да може служителите, осъществяващи наблюдение да имат видимост и да реагират адекватно при опит за суицидни действия.

Посочено е също, че в ареста има изградена аспирационна система, която осигурява непрекъснатата циркулация на въздуха в килиите и в общите помещения. Сочи се, че в килиите има постоянно течаща вода, която не е топла, но достъп до общата баня има поне два пъти седмично, отделно от което на задържаните лица се предоставя топла вода за почистване на помещенията, пране и поддържане на лична хигиена, след изрична молба. По отношение на хигиената в килиите е посочено, че поддържането на същата е ангажимент на задържаните лица.

Посочено е, че помещенията за престой на открито се намират във вътрешния двор на сградата на ареста и същите са оборудвани с лост и успоредка за поддържане на физическа активност, както и че престоят е не по -малко от един астрономически час в светлата част на денонощието. По отношение на организирането на социални и обучителни мероприятия в становището е посочено, че такива не са позволени в арестите, а само в местата за лишаване от свобода с оглед разкриване на обективната истина по водените разследвания и нежелателните контакти между

участниците в организирани престъпни групи. Уточнено е, че времето за провеждане на телефонни разговори от страна на задържаните лица е в периодите от 08:30 ч.- 12:00 ч. и от 13:00 ч. -17:00 ч., като по изключение се допускат и разговори до 17:45 ч. на монтираните до килиите телефонни апарати. Храната за задържаните лица се предоставя три пъти дневно от Затвора – [населено място], а менюто е съгласувано с министъра на здравеопазването и министъра на финансите. Посочено е, че освен предоставяната на лицата храна, на тяхно разположение е лавката в ареста, от която могат да си закупят хранителни продукти по техен избор.

От представените месечни графици за къпане и бръснене на задържаните лица в ареста на [улица] видно, че настанените лица в килия № 14, ет. II са имали достъп до баня два пъти седмично /л.59-68/.

В представената по делото заповед № Л-4102/06.10.2016 г. на директора на ГД „ИН /л.69/ е посочено, че при постъпване в ареста всяко задържано лице получава дюшек, две одеяла, два чаршафа, възглавница и калъфка раздел III, т.18.2, а съгласно т.18.3 от същия раздел, задържаните лица могат да използват собствено постелъчно бельо.

С молба от 24.11.2017 г. /л.90/, М. М. М., настанен в килия № 14, ет. II на ареста на [улица], е поискал от началника на ареста да му бъде позволено внасянето на ортопедичен дюшек, поради болки в кръста. В молбата е посочено, че „докторката“ му е поставяла инжекции, които не му помагат. Върху молбата е изразено писмено становище на наблюдаващия го лекар, според което приложената терапия е без ефект, поради което молбата следва да бъде удовлетворена.

На 24.11.2017 г. д-р Х. е изготвила разрешително, в което е посочено, че на задържания М. М., настанен в килия № 14, II етаж, е разрешено да получи дюшек по медицински показания в отговор на подадената от него молба до началник „Арести“ в [населено място] /л.91/.

От разписка за приети и предадени вещи, изготвена на 04.12.2017 г. /л.92/ е видно, че М. М. е получил срещу подпис следните вещи от Й. Д. А.: вестници, кръстословици, прибори, банани, захарни и тестени изделия, колбаси, хавлии, спално бельо и матрак.

Представена е таблица № 1 за състава на дневната дажба и полагаемите се хранителни продукти на 1 лишен от свобода /л.95/, с изброени 27 разнообразни продукта, предвиденото количество, както и техният калоричен индекс.

Видно от представените по делото два броя декларации от 12.02.2018 г. и от 14.07.2018 г., при напускането си на ареста на [улица], М. М. е декларирал, че е получавал редовно храна и предписаните му лекарства и няма претенции към медицинското обслужване и охраната на ареста /л.99 и л.100/.

В медицинско становище, рег. № 13781/10.08.2023 г., изготвено от директора на МЦ към ОСИН – С. /л.101/ е посочено, че при първоначалния преглед в ареста на 16.10.2017 г., з.л. М. М. е съобщило, че има „дископатия“, но не е представило медицинска документация. На 31.10.2017 г. задържаният се оплакал от боли в кръста и му е назначена симптоматична терапия с нестероидни противовъзпалителни средства, като е отбелязано, че почти месец след това не е имало нови оплаквания от лицето. На 24.11.2017 г. е постъпила молба от М. за внасяне на ортопедичен матрак, която била уважена още на същия ден. На 09.02.2018 г. при прегледа за издаване на бележка за конвой, з.л. не е съобщило за нови оплаквания. На 22.02.2018 г. е посочено, че з.л. е посетило за последен път лекарския кабинет с оплаквания от болки в кръста и екзема, за които е назначена терапия с медикаменти – инжекционно Диклофенакс за болките в кръста и Клотримазол за екземата.

Посочено е, че по време на целия престой на лицето в ареста, същото не се е оплаквало от ухапвания от инсекти и не е получавало противоалергични медикаменти. Към становището е приложена медицинска документация, съдържаща копия от амбулаторната книга, водена в ареста

на [улица] /л.103-л.111/.

По делото са представени протоколи от периодична обработка на помещенията в ареста на [улица] срещу хлебарки, дървеници и бълхи /л.112 – л.117/, които в по-голямата си част касаят третиране с препарати на 12 килия, II ет.

С придружително писмо от 13.02.2024 г., изготвено от д-р В. – директор на МЦ към ОСИН С. /л.173/, са изпратени медицински журнал и копия на разписки за приети и предадени вещи на задържани лица, касаещи М. М., видно от които, лицето е получило само веднъж медикамент отвън на 09.02.2018 г. – 1 опаковка Невролекс.

По делото са разпитани свидетелите Е. В. М., С. К. И. и И. М. Бизков.

Разпитана, св. Е. М. /майка на ищеца/ разказва, че синът ѝ споделил, че условията в ареста са много лоши, хигиената е на много ниско ниво, един път на две седмици са го пускали до банята. Споделя, че е ходила един път на две седмици на свиждане и е виждала, че по ръцете има белези от ухапвания от дървеници. За здравословното му състояние споделя, че при задържането имал проблеми с кръста и ужасни болки в очите. Уточнява, че от дете имал проблеми, тъй като е с почти бели, светли очи и светлината го дразни - луминисцентната светлина и много силно слънце. Спомня си, че като ходела на свиждания очите му били кръвясали, мътни и го болели. Твърди, че не са ѝ позволявали да му носи лекарства, капки за очи. Знае, че е търсил медицинска помощ, но не са му осигурявали доктор специалист за очите или за кръста. Уточнява, че ищецът е търсил лекарска помощ само за кръста и за очите. Знае, че през процесния период е посещавал лекар на място в ареста, но не знае какъв.

Споделя, че състоянието на очите на ищеца е било обострено от светлината в килията, тъй като четял много книги, а светлината била много слаба. Разбрала, че в килията няма прозорци, имало изкуствено осветление, а санитарният възел бил вътре в помещението. Носела му постоянно пакетирана храна, защото синът ѝ споделял, че не може да яде там. Спомня си, че ищецът имал нездрав вид, споделял ѝ, че имаш проблем със стомаха и на две седмици веднъж му носели храна. Спомня си, че понякога им връщали цялата храна, както и, че не допуснали капки за очите. Мисли, че само за кръста е преглеждан от лекар. Пояснява, че не са му носили капки. Пояснява, че свижданията били с продължителност по един час, но тъй като имало много хора пред ареста, съкращавали свижданията за половин час някой път. Спомня си, че ищецът ѝ се обаждал по телефона за две минути, когато му позволят. Някой път на две или на една седмица. Спомня си, че ѝ казвал, че е добре и питал те как са. Не му стигало времето, тъй като искал и на приятелката си да се обади. Споделя, че според нея по време на свижданията ищецът не изглеждал добре психически. От ден на ден се сривал.

Чувствал безнадеждност – мислел, че периодът в ареста ще е кратък. Споделя, че плащали на адвокат, за да му вдъхва надежда и подкрепа. Спомня си, че ищецът трудно приел хората, бил неразговорлив, отказал се от приятелите си, имал проблеми с комуникацията, бил мълчалив, затворен, недоверчив. Като излязъл от ареста и се прибрал имал бели петна по гърба и по раменете и кожен лекар му казал, че това са гъбички, които са много заразни и ако не се лекувала ще обхванат цялото тяло. Лечението било дълго и трудно, със спазване на голяма хигиена, тъй като можело да зарази и някой от тях. Лекарят предположил, че е от ареста. Спомня си, че ищецът получил и оплешивяване на брадата, веждата и темето – на нервна основа, което във времето минало, а от гъбичките се лекувал една година. Очите излекувал с капки, след като се прибрал вкъщи.

Не можел да шофира, слънцето го дразнело. Уточнява, че алергията е към слънчева и луминисцентна светлина. За забраната за внасяне на капки за очи свидетелката заявява, че разбрала от ищеца, но и питала, където проверяват багажа и служителят ѝ каза, че не е разрешено

и трябва специално разрешение от лекар. Заявява, че не е търсела такова разрешение. Не знае как са изглеждали килиите, но по думите на сина ѝ не е имало прозорец в стаята му.

За психическото му състояние споделя, че първоначално ищецът мислел, че има грешка, че няма вина, че ще остане 2 седмици в ареста и ще го пуснат. След месец обаче нещата се влошили – по глас, по приказки, приятелката му била онкоболна и той се притеснявал за нея. Почнал да чете книги. Купували и му носели. Третия и четвъртия месец вкарали и Б.. Стреснала се като негова майка. Спомня си, че и битовите условия го изумили – не е очаквал, че тоалетната ще е вътре в помещението - една дупка - ѝ казвал той. За отношенията с приятелите споделя, че много се затворил. Те го търсели, той не искал да се среща, не искал да контактува. Споделя, че така останало и до ден днешен.

Разпитан, св. И. споделя, че познава ищеца от повече от 30 години, както и, че продължават да общуват. Спомня си, че имал проблем. Бил уплашен и започнал да чете Б.. Физически не бил същият. Описва го като унил, не приказвал, оплаквал се от тоалетната в стаята, нямало врата, очите му били зачервени, тъй като са много светли - сини и от лампата очите му постоянно били зачервени. Ищецът му споделял, че рядко ги изкарвали за един час да обикалят. За помещението, в което бил настанен му споделил, че били 5 - 6 човека в малка стая - три на шест и лампата постоянно светела. Имало и едно малко прозорче. Във връзка със здравословното състояние на ищеца, свидетелят знае, че същият страда от кръст, не може да спи. Спомня си, че му занесли ортопедичен дюшек.

Близките му го занесли, заради кръста. Очите му били червени, постоянно светела лампата и той не понасял светлината. Споделя, че ищецът имал оплаквания във връзка с храната – споделил му, че храната била под всяка критика. Споделя, че близките му носели храна на свиждане. Спомня си, че бил на свиждане заедно с майката на ищеца, когато служител отделил едната храна за него, а другата за себе си. От ищеца разбрал. Че тоалетната нямала врата и била висока един метър. Като се ползвала всички го виждали и той бил възмутен от това. Към момента, свидетелят заявява, че се чуват почти всеки ден. Споделя, че след престоя в ареста, ищецът трайно се променил - спрял да говори, да общува. Ходили по доктори след като излязъл, тъй като имал петна на дясната вежда, по брадата, петна по тялото си и кожни доктори му казали, че се дължи на нервна почва и лоша хигиена.

Разпитан, св. Бизков заявява, че няма отношения с ищеца. Служител е на ГДИН, в ареста на [улица] към момента работи там. Не си спомня ищеца, но има представа какви са правилата през 2018 г., тъй като е работел там в този период като надзирател I степен в ареста и е изпълнявал функционалните задължения на дежурен по арест. Разяснява, че длъжността „дежурен по арест“ се състои в това, да осигурява постовата служба в ареста - разпределя служителите по постовете, отваря килиите, които са постоянно заключени /ключовете са в него/, подпомага работата на командира на отделението, на дежурния главен надзирател и готвач инструктора по храната. Когато близките на задържаните носят храна – хранителни пратки се приемат от надзорно охранителния състав, вкл. и от него като дежурен по арест, който може да се състои от двама или трима колеги. Пояснява, че близък на задържаното лице предава багажа, който е подложен на проверка за неразрешени вещи, след което всичко прието/допуснато се описва в протокол.

За протоколът, който съдържа всички сметки пояснява, че стои в арестантското досие на задържаното лице. Прави се списък „сметка/разход“ и стои в арестантското досие. Заявява, че той и колегите му приемат багажа и хранителните пратки във връзка със заповед на министъра на МП – описано е какво и колко като количество може да се приеме - 5 кг плодове и зеленчуци и 5 кг хранителни продукти. Разяснява, че на кантар се мери багажът в присъствие на близките. След като се провери и се разбере какво ще се внесе от задържания и какво ще се върне – близките се

разписва на попълнения протокол и колегата, който го е взел се разписва. Близките си тръгват, изпратени от служител. Допълва, че при предаване на багажа, задържаният също се разписва на този протокол какво е приел. Дава му се копие от протокола, а подписаният влиза в арестантското досие. Заявява, че не му се е случвало да връща хранителна пратка.

Пояснява, че ако се усъмнят, че може да има нещо, тогава а връщат, но за храна не им се е случвало. Връщат храна, ако е надвишено количеството. За продължителността на свиждането заявява, че е не по-малко от 40 минути, както и, че не им се е случвало да прекратяват свеждане. Уточнява, че свиждане се прекратява, ако не се спазват правилата, но не му се е случвало. За лекарствата пояснява, че се доставят от близките – вземат се и се предават на медицинското лице на проверка, което ги проверява, надписва ги и ги предава на задържаното лице. Има и лекарства с рецепти, които ние нямаме и близките им ги донасят на болните задържани.

Споделя, че в Медицинския център няма всички лекарства, но доставените от близки лекарства минават през МЦ и докторът преценява дали да ги допусне или не. Капките за очи също минават през Медицинския център. Споделя, че преценката е на лекаря, а той и колегите му само ги приемат и описват. Уточнява, че в протокола за хранителни продукти отбелязват, че са приели лекарства, след което ги предават на лекаря. Споделя, че Медицинският преглед при постъпване в ареста е задължителен. Когато някой от задържаните има оплаквания – дежурните по арест, които обикалят сутрин го записват и посочват, че има нужда от медицински преглед или стоматолог в книга. Той и колегите му слизат при медицинското лице, казват му кой имаме нужда от преглед, след което свалят задържаното лице на преглед, а нуждаещите се от стоматолог с конвой до „Г. М. Д.“ за преглед и лечение. Свидетелят заявява, че докато той е бил на смяна не се е случвало да се съкращава свиждане. Разяснява, че при настаняване и след обиска на задържаното лице питат задължително дали иска да бъде настанено в килия за непушачи.

По делото е допуснато изготвяне на заключения по три експертизи - съдебно-медицинска експертиза /СМЕ/, изготвена от вещото лице специалист по нервни болести - д-р Д. Н., съдебно-медицинска експертиза /СМЕ/, изготвена от вещо лице офталмолог – д-р Р. Д. и съдебно- битова експертиза /СБЕ/, изготвена от вещото лице специалист по хигиена на труда и трудова медицина – д-р Й. З..

В заключението на изготвената СМЕ от експерт по нервни болести е посочено, че след запознаване с приложената медицинска документация, вещото лице е констатирало, че ищецът е декларирал анамнестични данни, че страда от дискова херния при задържането му, но не е представил медицинска документация.

Посочено е, че при диагностицирана дископатия се изиска спазване на щадящ двигателен режим, провеждане на рехабилитация, а при обостряне на болковата симптоматика се включва лечение с противовъзпалителни, болкоуспокояващи и миорелаксанти медикаменти. При липса на ефект от приложеното лечение, вещото лице е уточнило, че е необходимо извършване на неврообразно изследване (КТ или Я. на гръбнак) с оглед диагностициране и евентуално оперативно лечение. Посочено е, че състоянието на М. изисква провеждане на неврообразно изследване на лумбалната област и проследяване от невролог. Обсъдени са факторите, водещи до влошаване на заболяването, а именно: неспазване на щадящ режим (физически натоварвания), принудителна поза, продължително стоене в изправено състояние, простуда. Симптомите на влошаване се изразяват в болка в шийна или лумбална област на гръбначния стълб, в зависимост от нивото на дисковите хернии, ирадиация по ръце, крака, с изтръпване и слабост в пръстите.

Посочено е, че продължителната липса на движение, заемането на принудителна поза и/или липсата на подходящо твърдо легло могат да доведат до влошаване на здравословното състояние при страдащия от дископатия. От представеното по делото медицинско досие, вещото лице е

констатирало, че ищецът е търсил медицинска помощ по повод болки в кръста на 31.10.2017 г. и на 21.02.2018 г., при които са му назначени нестероидни противовъзпалителни и противоболкови медикаменти, както и Ранитидин против развиване на усложнения от прилаганите нестероидни медикаменти. Според вещото лице, стресът, притесненията и напрежението от пребиваването в ареста е възможно да са допринесли за влошаване на общото здравословно състояние на ищеца, като наличието на такова състояние с проведения амбулаторен преглед № 318/04.02.2018 г., при който ищецът е диагностициран с „Неврозис“ и му е назначен медикамент „Невролекс“.

В заключението на изготвената СМЕ от експерт офталмолог е направено разграничение между алергичен конюнктивит, варнален конюнктивит и атопичен кератоконюнктивит. Посочено е, че алергичният конюнктивит се характеризира с оток на клепачите, бистър воднист секрет, сълзене, дразнене от светлина, зачервяване на очите, често кихане, секрет от носа, главоболие. При острите алергични конюнктивити причината е контакт с алерген от заобикалящата среда (най-често полени). При целогодишните алергични конюнктивити симптомите се влошават при контакт с акари, животински косми, плесени. Варналният конюнктивит засяга по-често момчета в детска възраст и в 95 % от случаите преминава до 20-годишна възраст. Посочено е, че атопичният кератоконюнктивит е рядко заболяване, което се развива на по-късна възраст (между 30 г. 50 г.). Симптомите включват сухота, дразнене, парене, чувство за чуждо тяло, сълзене, зачервяване, гъст белезникав секрет, преходно замъглено зрение, чувствителност към светлина.

Заболяването се провокира от фактори на околната среда (продължителна работа с компютър с по-малка честота на мигане, продължително четене, изкуствена климатизация), както и фактори от пациента – хормонални промени, диабет, автоимунни заболявания, прием на медикаменти и др. Вещото лице е направило анализ и на вредните последици от флуоресцентната светлина, като е посочило, че в публикация на Walls е посочено, че флуоресцентната светлина, която не отговаря на стандартите е причина за катаракта и птеригиум. Според други, цитирани в експертната издация, продължителната експозиция на дневна светлина за повече от 5 часа дневно, води до повишена честота на катаракта, същевременно тя има отношение повече към денонощните ритми и някои психически процеси, извън предмета на изследването. В заключение, вещото лице е посочило, че няма обективни данни ищецът да е страдал от очни заболявания по време на престоя в ареста на [улица]. Посочено е, че единствените анамнестични данни са тези, съобщени от свидетел М. (майка на ищеца).

При преглед на наличната медицинска документация, вещото лице е констатирало, че в медицинския журнал не фигурират съобщени от ищеца оплаквания, свързани с очите, не са документирани молби или нужда същият да бъде прегледан от офталмолог. Приеманите медикаменти от ищеца по време на престоя му в ареста включват нестероидни противовъзпалителни средства за лечение на дископатии и Клотрамизол за кожен обрив, които медикаменти не са използвани за очни болести.

В заключението по допуснатата СБЕ, вещото лице е посочило, че според констатациите от представената по делото документация, ищецът М. е пребивавал в следствения арест на [улица], [населено място] в периода от 15.10.2017 г. -12.02.2018 г., през който е бил разпределен в килия № 14 на II етаж, както и в периода от 19.02.2018 г. – 14.06.2018 г., в който също е бил разпределен в килия № 14 на II етаж. Размерите на килия № 14 на II етаж на вещото лице е изчислило, както следва: 4.30 м. х 3.90 м. или обща квадратура от 16.77 кв.м., височина 3.10 м. Установено е, че килията е обитавана от ищеца и от още три лица. В килията са обособени две спални помещения с по две легла, разделени с непълна масивна преградна стена.

С оглед на горните установявания, вещото лице е посочило, че разполагаемата обща площ за едно лице се равнява на повече от 4 кв.м. и е заключило, че капацитетът е съобразен с изискването за

минимална площ на л. св. съгласно чл.43, т.4 от ЗИНЗС, изискването за напълно преградено санитарно съоръжение на Европейската комисия за предотвратяване на изтезанието и нечовешкото или унизително отнасяне или наказание от 15.12.2015 г., както и изискването за разстояние поне 2 м. между стените на килията и 2.5 м. между пода и тавана. Посочено е, че прозорците в килията са два с размери 0.91 м. х 112.5 м. Установено е, че големината и разположението на прозорците в помещението не осигуряват достатъчно естествена светлина, но е осигурено непрекъснато дежурно осветление. Прозорците са неотваряеми.

Отваряемата им част е в долната хоризонтална част на прозорците и е с малка площ, недостатъчна за естествена вентилация на килията. Посочено е, че няма изградени климатична и вентилационна инсталации в килиите. По отношение на санитарния възел, вещото лице е установило, че килията № 14 разполага със собствен санитарен възел с размери 0.88 м. х 1.97 м или с обща площ от 1.73 кв. м. Санитарният възел е отделен с масивна зидария - не цялостно, с оглед предотвратяване на самонараняванията и суицидни действия от страна на задържаните. В тоалетната е осигурена течаща студена вода и промивна вода за тоалетното клякало.

Посочено е, че топла течаща вода има само в общата баня. Установено е, че отоплението на конкретната килия се осъществява централно от ТЕЦ и парова централа. Обзавеждането в килията се състои от две единични легла и едно двуетажно, две застопорени табуретки с диаметър от 30 см. и масичка 60 см./60 см., шкафчета, монтирани в конструкцията под леглата. Установеното осветление в килията за двете помещения поотделно е посочено, както следва: 75 W енергоспестяващи крушки, дежурно осветление – 2 бр. х 26 W на стената откъм коридора, монтирани в ниши на две места, две шпионки на вратата. В заключението е посочено, че последен ремонт на килиите, санитарните възли и общите коридори е извършен през 2019 г.

Съдът кредитира трите експертизи като обективни, съдържащи всеобхватен анализ на доказателствения материал и ясни отговори на поставените въпроси.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Предявеният иск за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице, което твърди, че в периода от 15.10.2017г. до 14.06.2018г., по време на престоя му в следствения арест на [улица]в [населено място], е претърпял неимуществени вреди в резултат на незаконосъобразни действия и бездействия на длъжностни лица от администрацията на ГДИН.

Искът е предявен срещу надлежен ответник по чл. 285, ал. 2 във връзка с чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС – Главна дирекция “Изпълнение на наказанията“ - юридическо лице към Министерство на правосъдието, с териториални структури, включващи следствените арести и затворите - чл.12, ал.3 от ЗИНЗС.

Съгласно чл.284, ал.1 ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл.3. Следователно, основателността на предявения иск предполага установяване на наличие на следните материалноправни предпоставки: 1) акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с които се нарушава чл.3 от ЗИНЗС; 2) настъпила неимуществена вреда в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението; 3) неимуществената вреда се предполага до доказване на противното по силата на оборимата презумпция, въведена с чл.284, ал.5 от ЗИНЗС.

В чл.3, ал.1 ЗИНЗС се съдържа забрана задържаните да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение. Според втората алинея за нарушение на ал.1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия на задържаните под страж, изразяващи се в липса на достатъчна жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско

обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

Отговорността на държавата за причинените вреди по чл.284, ал.1 от ЗИНЗС е обективна и освобождава ищеца от тежестта да доказва вина на конкретно длъжностно лице. Държавата отговаря за вредите, причинени от нейните органи или длъжностни лица при изпълнение на административната дейност, които са последица от незаконосъобразните им актове, действия или бездействия, без значение дали са виновно причинени.

Предмет на разглежданата искова претенция е обезщетяване на претърпени от М. М. неимуществени вреди, изразяващи се в обостряне на дисковата херния и алергията на очите, настъпили вследствие на лошите битови условия по време на престоя му в следствения арест на [улица], [населено място], в периода от 15.10.2017 г. до 14.06.2018 г.

Въз основа на събраните по делото писмени доказателства /справка, рег. №13032/28.07.2023 г., декларация от з.л. за липса на възражения при напускане на ареста и изготвената СБЕ, неоспорена от страните/ се установи, че М. М. е пребивавал в ареста на [улица], [населено място] в периодите от 15.10.2017 г. -12.02.2018 г., през който е бил разпределен в килия № 14 на II етаж, както и от 19.02.2018г. – 14.06.2018 г., в който също е бил разпределен в килия № 14 на II етаж. Така установените периоди на престой на ищеца в ареста на [улица], [населено място] не са оспорени от него, нито са оборени с доказателствени средства в обратния смисъл, с оглед на което възраженията на ответника за изтекла давност по отношение на първия период са основателни. Това е така, защото твърдяното в исквата молба незаконосъобразно бездействие, свързано с неосигуряване на добри битови условия в помещението за задържане е преустановено с преместването на ищеца в следствения арест в [населено място] на 12.02.2018 г., което обстоятелство следва и от подписаата от ищеца декларация при напускане на ареста на [улица] /л.99/.

Нормата на чл. 203, ал. 2 от АПК предвижда за неуредените въпроси за имуществената отговорност на държавата за вреди, причинени на граждани да се прилагат разпоредбите на З. или на ЗИНЗС за вреди. В приложимия към случая ЗИНЗС не се урежда въпросът за погасителната давност и в частност за началния момент, от който същата започва да тече, както и давностният срок за погасяване на правото да се търси обезщетение от държавата за причинени вреди от имуществен или неимуществен характер. Такава уредба липсва и в З.. Съгласно § 1 от ЗР на З., за неуредените въпроси в закона се прилагат разпоредбите на гражданските и трудови закони. Следователно приложение следва да намерят разпоредбите на Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), уреждащ института на погасителната давност. Съгласно чл. 120 от ЗЗД съдът не прилага давността служебно. В случая от страна на процесуалния представител на ответника е направено възражение за изтекла погасителна давност на претендираните с исквата молба вземания.

Съгласно чл. 110 от ЗЗД с изтичането на петгодишна давност се погасяват всички вземания, за които законът не предвижда друг срок. Според предписанието, дадено в т. 4 от Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. на ВКС по т. гр. д. № 3/2004 г., ОСГК, при незаконни фактически действия или бездействия на администрацията вземането за обезщетение за вреди става изискуемо от момента на тяхното преустановяване. От този момент съгласно цитираното тълкувателно решение започва да тече погасителната давност за тези вземания. При незаконни действия или бездействия на административните органи, началният момент на забавата и съответно на дължимостта на законната лихва върху сумата на обезщетението, както и началният

момент на погасителната давност за предявяване на иска за неговото заплащане е моментът на тяхното преустановяване.

Преди проверката за доказване на предпоставките на отговорността на ответника по чл.284, ал.1 от ЗИНЗС, съдът извърши проверка съгласно чл. 110 от ЗЗД, за давността за предявяване на иск, с оглед липсата на специална разпоредба в самия закон, която е 5 години. Съгласно т. 4 на Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2004 г. на ВКС по тълк. гр. д. № 3/2004 г., ОСГК при незаконни фактически действия на администрацията, началният момент е тяхното преустановяване. В случая, незаконосъобразните бездействия, осъществени в ареста на [улица], [населено място] в периода 15.10.2017 г- 12.02.2018 г., касаещи условията, при които е пребивавал ищеца са преустановени на 12.02.2018 г.

Крайната дата следва да се счита като начална такава, от която започва да тече предвиденият от законодателя давностен срок. В този смисъл за претендиращи вреди в резултат на незаконосъобразни бездействия за посочения период, срокът до който ищецът е имал възможност да претендира обезщетение за вреди е бил до 12.02.2023г. Настоящата искова молба е подадена на 14.06.2023г., поради което искът за периода от 15.10.2017 г. до 12.02.2018 г. е неоснователен като погасен поради изтичане на петгодишния давностен срок, на което и ответникът се е позовал в писмения си отговор на исковата молба.

По отношение на останалия, визиран в исковата молба период, съдът обръща внимание, че по делото е установено, а и не е оспорено от страните обстоятелството, че в периода от 12.02.2018 г. до 19.02.2018г., ищецът е бил в арестите в [населено място] и [населено място] и не е бил настанен в ареста на [улица], [населено място], където е от 19.02.2018 г. – 14.06.2018 г., именно този период се явява предмет на правния спор, тъй като исковата претенция е по отношение на битовите условия единствено в ареста на [улица].

С оглед на горното, **съдът следва да се произнесе по исковата претенция на ищеца относно условията в ареста на [улица] периода от 19.02.2018 г. – 14.06.2018 г.,** а именно: недостатъчна жилищна площ, оскъдно осветление, липса на свеж въздух, липса на уединение санитарни условия, неефективен престой на открито, храна с лошо качество, неказване на медицинска помощ, наличие на инсекти.

В чл.3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи е прокламирано, никой не може да бъде подлаган на изтезания или нечовешко или унижително отношение. По отношение на задържаните под стража лица, в националното законодателство това основно право е регламентирано с нормата на чл.3, ал.1 от ЗИНЗС, предвиждаща че задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко или нечовешко отношение. На това право на задържаните под стража съответства насрещното административно задължение, при изпълнение на мерките/наказанията да бъдат осигурени условия, обезпечаващи поддържането на физическото и психическото здраве и зачитане на правата и достойнството им (чл. 2, т. 3 от ЗИНЗС). „Нечовешкото“ или „унижаващо“ отношение предполага страдание или унижение, достигащи отвъд неизбежния елемент на страдание и унижение, свързан с дадена форма на легитимно третиране или наказание. Според ЕСПЧ, в изпълнение на наложените мерки, държавата трябва да осигури на задържаните или лишени от свобода лица условия, които са съвместими с уважението към човешкото достойнство, така че начинът и методът на изпълнение на мярката да не ги подлагат на стрес и трудности с интензивност, която надминава неизбежното ниво на страданието, свързано със задържането.

Относно отделните оплаквания:

1. По претенцията за настаняването на ищеца в спално помещение със свободна жилищна площ по-малка от 4 кв.м. и липсата на достатъчно дневна светлина и

свеж въздух, съдът приема следното:

От представената по делото справка, рег. №13032/28.07.2023 г., изготвена от началника на ОСИН – С. /л.52/ е видно, че от 19.02.2018 г. до 14.06.2018 г., М. М. е бил настанен в ареста на [улица], етаж II, килия № 14, след престоя му в арестите в [населено място] и в [населено място].

От заключението на изготвената СБЕ се установява, че килия № 14 на II етаж е с размерите 4.30 м. х 3.90 м. или обща квадратура от 16.77 кв.м., височина 3.10 м. Установено е, че килията е обитавана от ищеца и от още три лица. В килията са обособени две спални помещения с по две легла, разделени с непълна масивна преградна стена. Обзавеждането в килията се състои от две единични легла и едно двуетажно, две застопорени табуретки с диаметър от 30 см. и масичка 60 см./60 см., шкафчета, монтирани в конструкцията под леглата. В килията има обособен санитарен възел с размери 0.88 м. х 1.97 м. или с обща площ от 1.73 кв. м. Санитарният възел е отделен частично с масивна зидария, с оглед предотвратяване на самонаранявания и суицидни действия от страна на задържаните. С оглед на горните установявания, вещото лице е дало заключение, че разполагаемата обща площ за едно лице се равнява на повече от 4 кв.м. и е заключило, че капацитетът е съобразен с изискването за минимална площ на л. св. съгласно чл.43, т.4 от ЗИНЗС.

Съдът не приема формирания от вещото лице извод по следните съображения:

В чл.43, ал.4 от ЗИНЗС е предвидено, че минималната жилищна площ в спалното помещение за всеки лишен от свобода не може да е по-малка от 4 кв. м. Съгласно § 231 от пилотното решение по делото Н. и други срещу България от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи.

Между страните не е спорно, че в исковия период в помещението са били настанени общо четири лица. В случай, че са настанени четири лица площта на всяко лице с обзавеждането без санитарния възел е 3.76 кв.м., а следва да се равнява на не по-малко от 4 кв. м., като в случая в тази площ се включва и обзавеждането – маса, столове, шкафчета и легла, което допълнително намалява ефективната площ. От горното следва, че в случая жилищната площ на едно задържано лице в килия № 14 на II етаж е под 4 кв.м. на човек и по-конкретно 3.76 кв.м. на човек, след като се извади квадратурата на санитарния възел от общата площ и се раздели на четири.

Освен това, ЕСПЧ обръща внимание, че в оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. Следователно при налично обзавеждане – легла, маса, стол и санитарен възел не може да се приеме, че е достигнат желаният и предвиден в националния закон стандарт от 4 кв.м., а при изваждане на обзавеждането площта пада и към 3 кв.м. Следователно може да се приеме, че е налице недостатъчна жилищна площ за едно задържано лице в килия № 14 на II етаж на ареста на [улица], [населено място], което обстоятелство води до нарушение на чл.3 от Конвенцията.

По оплакването за липсата на достатъчно дневна светлина и свеж въздух, съдът счита същото за основателно.

Съгласно член 43, ал.4 от ЗИНЗС, количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване, достъпът до санитарни възли и течаща вода, както и минимумът обзавеждане на спалните помещения, се определят с правилника за прилагане на закона. Член 20, ал. 2 гласи, че в спалните помещения следва да се осигури пряк достъп на дневна светлина и проветряване и, че количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните

стандарти за обществени сгради.

Относно дневната светлина, ответникът излага твърдения, че разполага със сертификат за контрол, издаден при посещение на Столична РЗИ на 13.09.2018г. в ареста на [улица], според който контролираният параметър осветеност съответства на изискванията на Наредба № 49 обн. ДВ бр. 7/1976г. , видно от приложения протокол № 182174-3-10702/13.09.2018г., но такъв не е представен по делото и не може да се установи установяванията на СРЗИ дали касаят условията в процесната килия № 14 на II етаж.

От заключението на вещото лице, изготвило СБЕ е видно, че при посещение на килия № 14 на II етаж е установило, че големината и разположението на прозорците в помещението не осигуряват достатъчно естествена светлина в „мрачните“ дни на влажните сезони, но е осигурено непрекъснато дежурно осветление. Посочено е, че прозорците са неотваряеми, тъй като отваряемата им част е в долната хоризонтална част на прозорците и е с малка площ, недостатъчна за естествена вентилация на килията.

Ето защо, съдът приема исковата претенция и по този пункт за основателна и доказана.

2. По възражението за мръсни и неудобни дюшеци, ползването на които предизвикало силни болки в гърба и кръста на ищеца, поради обостряне на дисковите хернии, от които страдал и оплакването, че в ареста не винаги бил на разположение лекар, което възпрепятствало своевременно получаване на необходимите му лекарства, съдът счита същото за неоснователно по следните съображения:

Видно от представената по делото заповед № Л-4102/06.10.2016 г. на директора на ГД „ИН /л.69/ е посочено, че при постъпване в ареста всяко задържано лице получава дюшек, две одеяла, два чаршафа, възглавница и калъфка раздел III, т.18.2, а съгласно т.18.3 от същия раздел, задържаните лица могат да използват собствено постелъчно бельо.

Видно от подадената от ищеца молба от 24.11.2017 г. /л.90/, същият се е възползвал от правото си по т.18.3 от цитираната заповед на директора на ГД „ИН“ като е поискал от началника на ареста да му бъде позволено внасянето на ортопедичен дюшек, поради наличните му здравословни проблеми, свързани с болки в кръста. Видно от приложените по делото доказателства, молбата на ищеца е удовлетворена още на същия ден, според документ, съставен от д-р Х., в който е посочено, че на задържания М. М., настанен в килия № 14, II етаж, е разрешено да получи дюшек по медицински показания в отговор на подадената от него молба до началник „Арести“ в [населено място] /л.91/.

От разписка за приети и предадени вещи, изготвена на 04.12.2017 г. /л.92/ е видно, че М. М. е получил срещу подпис от Й. Д. А. матрак, а от приложените по делото разписки /л.173 –л.182/ е видно, че задържаното лице редовно е получавало постелъчно бельо от негови близки. От горното следва, че администрацията на ответника не е възпрепятствала правата на задържаното лице да се снабди с матрак и чисто постелъчно бельо, за да удовлетвори нуждите си и да си осигури подходящ ортопедичен матрак, съобразен със здравословния проблем, за който е споделил още при задържането си, поради което няма как да бъде вменена отговорност за незаконосъобразни действия или бездействия на ответника по този пункт.

Относно оплакването за липса на постоянна медицинска помощ, от събраните по делото писмени доказателства, в т.ч. медицински журнал, становище на директора на МЦ и книга с провеждани амбулаторни прегледи, се установява, че ищецът е имал здравословни проблеми, за които е споделил още при привеждането му в ареста. За процесния период, видно от медицинско становище, рег. № 13781/10.08.2023 г., изготвено от директора на МЦ към ОСИН – С. /л.101/, ищецът е посетил само веднъж лекарския кабинет на 22.02.2018 г. с оплаквания от болки в кръста

и екзема, за които му е назначена терапия с медикаменти – инжекционно Диклофенакс за болките в кръста и Клотримазол за екземата. По делото липсват други доказателства, от които да следва, че след цитираното посещение на кабинет от страна на ищеца, същият е имал други оплаквания и молби за оказване на лекарска помощ, които да са останали неудовлетворени, поради което съдът счита, че относно медицинското обслужване на ищеца в исковия период не са налице незаконосъобразни действия или бездействия от страна на служителите на ответника.

По този пункт, съдът следва да посочи, че от изготвените два броя СМЕ не се установяват факти и обстоятелства, кореспондиращи с възраженията на ищеца срещу медицинското обслужване в ареста, нито се потвърждават твърденията му за влошаване на здравословното му състояние. От заключението на вещото лице, специалист по нервни болести, е видно, че действително ищецът е търсил медицинска помощ по повод болки в кръста на 31.10.2017 г. и на 22.02.2018 г., при които са предприети необходимите действия от страна на ответника – назначени са му нестероидни противовъзпалителни и противоболкови медикаменти, както и Ранитидин против развиване на усложнения от прилаганите нестероидни медикаменти. В заключението си вещото лице – офталмолог сочи, че в медицинския журнал не фигурират съобщени от ищеца оплаквания свързани с очите, не са документирани молби или нужда същият да бъде прегледан от офталмолог, както и че единствените анамнестични данни за твърдяната в ИМ алергия на очите са тези, съобщени от свидетел М. (майка на ищеца). При наличие на единствена анамнеза от свидетел и липса на медицински оплаквания/молби, презумпцията по чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС за настъпили вреди като влошено медицинско състояние вследствие условията в ареста е оборена в тази част.

С оглед на горното, съдът следва да остави иска на основанията в т.2 от исквата молба без уважение, като недоказан.

3. Тоалетната в спалното помещение, представляваща клекало, се намирала на разстояние от около 1 м. от леглото на ищеца и на 1.50 м. от масата за хранене, което предизвиквало неприятни усещания у него. По този пункт е посочено, че тоалетната не била обособена като отделно помещение в килията, поради което арестантите не могли да удовлетворяват физиологичните си нужди без това да не се разбере и усети от останалите настанени. По тази точка се сочи и, че наличието на мухъл, който покривал стените и тавана на килията, както и мивката в помещението създавали условия за развитие на алергии и респираторни заболявания, а отвореният канал на тоалетната допринасял за непоносима миризма в спалното помещение. Твърди се, че високата влажност на въздуха и образуваният вследствие на нея мухъл причинявали ронене на мазилката върху леглата и телата на настанените в спалното помещение лица:

Между страните не е спорно, а и от представените по делото доказателства категорично се установява, че килия № 14 на II етаж на ареста на [улица], [населено място] разполага със собствен санитарен възел с непрекъснат достъп до течаща вода, с чешма, мивка и тоалетна – клекало. Санитарният възел е частично отделен от останалата част на килията. Следователно, администрацията на ареста е осигурила на задържаните лица постоянен достъп до санитарен възел със студена вода, както и възможност за поддържане на личната хигиена. Според Параграф 249 от Решението по делото Н. и др. срещу България обаче достъпът до правилно оборудвани и хигиенични санитарни помещения е от изключително значение за запазване на чувството на затворниците за лично достойнство.

В параграф 241 от същото решение е посочено, че: “Що се отнася по-специално до достъпа до тоалетни, тоалетни чинии, поставени в ъгъла на килията и лишени от каквото и да било отделяне

от жилищната площ или отделена от една преграда с височина от един метър или метър и половина е не само неприятно от хигиенна гледна точка, но и лишава задържания от възможността за използване на тоалетната в каквото и да било уединение, защото той или тя остава постоянно видим за другите лишени от свобода, седящи на леглата, а също и за надзирателите на затвора, гледащи през шпионката.” В случая събраните доказателства са непротиворечиви, че санитарният възел не е отделен с плътна стена и врата от помещението и следователно не позволява уединение. Следователно, с оглед цитираното тълкуване дадено от ЕСПЧ и липсата на уединение, което засяга достойнството в значителна степен, е налице нарушение на чл.3 от Конвенцията.

По твърденията за ронеща се мазилка, съдът счита същите за недоказани. Видно от заключението на вещото лице, изготвило СБЕ, същото е посетило на място процесната килия, но тя е била във вид, различен от този през процесния период, тъй като в помещенията на ареста на [улица] са ремонтирани през 2019 г., следователно не е било възможно да се установи състоянието на стените и тавана към процесния период. От друга страна, ищецът не успя да докаже твърденията си по този пункт с писмени или свидетелски показания, поради което съдът няма как да придобие яснота по основателността на това оплакване. Ето защо, оплакването за състоянието на стените и таваните към процесния период, като недоказано, следва да бъде оставено без уважение.

4. По оплакванията от липсата на топла вода в килията, което възпрепятствало задържаните лица да поддържат лична хигиена и твърдението, че общата баня се ползвала веднъж седмично за минимално време и при условия, предизвикващи погнуса у задържаното лице:

От представените по делото графици за къпане и бръснене на задържаните лица в ареста на [улица] видно, че настанените лица в килия № 14, ет. II са имали достъп до баня два пъти седмично /л.59-68/.

Представените графици не са оспорени от ищеца, поради което съдът приема, че са удовлетворени изискванията на т. 19 от Европейски правила за затворите за осигуряване на възможност за всеки затворник да се къпе и взема душ при подходящи за климата температури при възможност всеки ден, но не по-малко от два пъти седмично.

Относно липсата на достъп до топла вода в спалното помещение, при изграден санитарен възел и наличие на течаща вода съдът приема, че то не достига прага на суровост по чл.3 ЕКПЧ в светлината на Европейските правила за затворите, които поставят изискване на липса на основна хигиена под формата на основни санитарни и хигиенни изисквания. Възможността да се ползва санитарен възел, макар и с постоянно течаща студена вода, предоставя възможност за удовлетворяване на основни хигиенни изисквания, свързани с човешкото тяло и обитаваното помещение, поради което съдът не приема, че е налице нарушение на чл.3 ЕКПЧ и чл.3, ал.1 и ал.3 ЗИНЗС. Липсата на топла вода в самата килия според съда не достига прага на чл. 3 ЕКПЧ, при наличие на редовен достъп до обща баня (в допустимия минимум от два пъти седмично) и непрекъснат достъп до студена вода в килията.

5. По оплакването за наличие на дървеници и хлебарки в спалното помещение, срещу които не се предприемали ефективни мерки, съдът приема следното:

Съдът намира за доказани твърденията за наличие на хлебарки и дървеници в помещението, в което е бил настанен ищецът, въздействието на които следва да се вземе предвид наред с останалите условия, при които е пребивавал. От свидетелските показания на св. М. се установи, че по време на свиждания е виждала ухапвания от дървеници по ръцете на ищеца.

Според Годишен доклад на националния превантивен механизъм за 2020 г. на О. на Република България, публикуван на 04.03.2021 г.: „Изводите показват, че продължава да е налице

дългогодишният проблем с наличието на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода, като това е констатирано във всички проверени обекти – дори и там, където е извършван цялостен ремонт. В тази връзка са отправяни препоръки към ГДИН за търсене на алтернативни начини за справяне с този проблем. Несъмнено този проблем ще бъде във фокуса на проверките на НППМ и през настоящата година.“.

Независимо, че докладът не обхваща исковия период, съдът приема, че по делото не са налице данни, които да оборят официално потвърдената информация на О. на Република България относно дългогодишен проблем с наличието на хлебарки и дървеници. Представените от ответника протоколи от периодична обработка на помещенията в ареста на [улица]срещу хлебарки, дървеници и бълхи /л.112 – л.117/ в по-голямата си част касаят третиране с препарати на 12 килия, II ет., което обстоятелство е неотнормимо и не оборва твърденията на ищеца за положението с инсектите в килия № 14. Действително, по делото липсва медицинска документация, която да доказва търсенето на медицинска помощ от страна на ищеца във връзка с ухапвания от дървеници, но предвид установената популация на същите в ареста, съдът приема твърденията му за достоверни и същият е претърпял неимуществени вреди от наличието на инсекти в ареста, килия №14, като относно интензитета им отчита липсата на доказателства за сериозни физически увреждания и сериозни здравословни последици за лицето.

6. По твърдението недостатъчните разходки на открито, продължаващи 1 час, липсата на организирани социални мероприятия и ограничения време за ползване на телефон за връзка с близки:

Съдът счита същото за неоснователно и недоказано по следните съображения:

Съгласно чл.86, ал.1, т.1 вр. с чл.240 от ЗИНЗС, престой на открито на лицата, настанени в арестите се осъществява за не по-малко от един астрономически час през светлата част на денонощието. Видно от твърденията на ищеца в т. 6 от исквата молба, разходките са били с продължителност от един час, което означава, че ответникът не е допуснал нарушение на изискването за продължителност на времето на открито, съгласно чл.86, ал.1, т.1 вр. с чл.240 от ЗИНЗС. Не са оспорени от ищеца посочените от ответника обстоятелства за състоянието на местата за разходки на открито, както и оборудването им с лост и успоредка за поддържане на физическа активност на задържаните лица. О. липсата на организирани социални мероприятия, съдът приема възражението на ответника, че в арестите такива са недопустими с оглед разкриване на обективната истина по наказателното производство и осъществяването на пълно и всестранно разследване от органите на досъдебното производство.

Неоснователно и недоказано е и оплакването за ограничения на времето за ползване на телефон за връзка с близки. Видно от свидетелските показания на майката на ищеца – св. М., ищецът ѝ се обаждал по телефона. Казвал ѝ, че е добре и питал те как са. Не му стигало времето, тъй като искал и на приятелката си да се обади. Същевременно, от страна на ищеца не е опровергано твърдението на ответника, че ежеседмично е купувал фонокарти от лавката, както и че молбите му за провеждане на извънредни разговори са били удовлетворени /л.57/.

7. По възраженията относно качеството и количеството на предоставяната в ареста храна:

Съдът счита, че твърденията за лошото качество на храната и недостатъчното ѝ количество останаха недоказани. Приложени са таблици за състава на дневната дажба и полагаемите се хранителни продукти на един лишен от свобода, както и писмени доказателства, че на ищеца редовно му е внасяна храна отвън, като същевременно липсват доказателства за налични здравословни проблеми на ищеца, които да налагат специален хранителен режим. По делото липсват и други писмени или устни доказателства в подкрепа на твърденията на ищеца по този

пункт.

По отношение на оплакванията от лоши условия, налагащо хранене на смени и бързанае, съдът обръща внимание, че килиите са обзаведени, съгласно изискванията на чл.43, ал.2 от ЗИНЗС и чл.21, ал.1 от ППЗИНЗС, като последователността и начина на хранене на настанените в една килия се определя от самите тях и няма как липсата на постигнат консенсус помежду им да бъде вменен като незаконосъобразно поведение администрацията на ответника.

С оглед на горното, исквата претенция по съображенията, изложени в т.7 следва да бъде оставена без уважение.

Гореизложените обстоятелства по пункт 1, 3 и 5 обуславят извод за нарушение на изискването за хуманно и неунизително отношение, изразяващо се в неосигуряване на благоприятни и здравословни санитарно-битови условия. В конкретния случай, именно тази липса на добри санитарно-битови условия, въпреки, че не се доказва да е причина за обострянето на твърдените здравословни проблеми на ищеца – дискови хернии и проблеми с очите, е довела до неимуществени вреди, изразяващи се в дискомфорт, стрес, чувство за малоценност и затвореност, потвърдени със свидетелските показания на св. М. и св. И., представляващи изтезание, нечовешко и жестоко отношение и унижение на човешкото достойнство.

Относно размера на дължимото обезщетение, предвид частичното доказване на вреди по отделните оплаквания, съдът приема, че:

По делото се установи по несъмнен начин, че ищецът е претърпял неимуществени вреди, които са следствие от нарушаване на общата забрана на нечовешко и унизително отношение, както и в резултат на бездействия на администрацията на следствения арест по смисъла на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС – такива, които уронват човешкото достойнство. Несъмнено установените бездействия на администрацията на ареста, изразяващи се в: унизителни и нечовешки санитарно-битови условия, са причинили на ищеца дискомфорт, стрес, чувство за малоценност и затвореност - неимуществени вреди, подлежащи на обезщетение.

Законодателят приема, че бездействията, неизчерпателно предвидени в чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС, представляват нарушение на забраната за жестоко, нечовешко или унизително отношение, респ. уронват човешкото достойнство или пораждаат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Несъмнено, установените в случая незаконосъобразни бездействия на администрацията на следствения арест, кореспондират на понятието „нечовешко” и „унизително” отношение и не съответстват на целите на мерките за задържане на лица под стража. Така установените бездействия представляват третиране, способно да породи у ищеца емоционално и морално страдание, стрес и силно безпокойство за здравето и живота му. По изложените съображения съдът приема за доказано нарушение на чл.3, ал.2 от ЗИНЗС поради констатираните лоши битови условия по време на изпълнение на мярката „Задържане под стража“ в килия № 14 на II етаж в ареста на @@64@ [населено място], в периода от 19.02.2018 г. до 14.06.2018г. Предвид презумпцията по чл.284, ал.5 ЗИНЗС съдът приема наличието на претърпени неимуществени вреди в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с условията на изтърпяване на наказанието в нарушение на чл.3 от ЗИНЗС за доказани.

Размерът на дължимото обезщетение за претърпените неимуществени вреди следва да бъде определен в съответствие с чл. 52 ЗЗД. Спазването на принципа на справедливостта като критерий за определяне паричния еквивалент на моралните вреди изисква размерът на обезщетението да бъде определен от съда с оглед на всички установени по делото факти и обстоятелства, касаещи начина, по който незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице и при отчитане икономическия стандарт в страната към момента на увреждането. Следва да бъде съобразено и пилотното Решение на ЕСПЧ от 27.01.2015г. по делото

"Н. и други срещу България", съгласно което паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, не трябва да бъде в нера разумен размер в сравнение с присъжданията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи. Като насока в това отношение могат да служат принципите, изложени от ЕСПЧ в пилотното решение, а именно фундаменталният характер на правото на всяко лице да не бъде подлагано на нечовешко или унижително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишеният от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл. 3 от ЕКПЧОС, като най-важният фактор за оценка на претърпените вреди.

В случая, на първо място, следва се отчетат обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението по чл. 3, ал. 1 вр. с ал.2 ЗИНЗС за всяка едно от доказаните оплаквания, след което съдът да съобрази характера и интензитета на породените страдания и негативни преживявания, които представляват нормална, обичайна последица от установените в случая нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС, както и здравословното състояние, в което се е намирал ищецът по време на преживяването им. Същевременно, следва да се съобрази периодът, през който ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство в резултат на установените нарушения.

По исковата претенция за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 25 000 лв. за периода от 19.02.2018 г. – 14.06.2018 г., изразяващи се във влошено здравословно състояние, по описаните в три от седем пункта обстоятелства в исковата молба, а именно: 1. Настаняването му в спално помещение с площ по-малко от законоустановения минимум и липса на достатъчно естествена светлина и чист въздух; 3. Наличието на необособен в отделно помещение санитарен възел в спалното помещение и 5. Наличието на дървеници и хлебарки в килията, които съдът счита, че са основателни и несъмнено породили у ищеца негативни преживявания, които обаче не са довели до трайни увреждания на психическото и физическото му здравословно състояние.

При определяне размера на обезщетението съдът намира, че следва да се съобрази с анализа на решения на ЕСПЧ по дела, касаещи оплаквания за лоши условия в местата за лишаване от свобода, според които обезщетение, присъдено от националния съд, което се равнява на 4 евро на ден или на 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства, е адекватно и не поставя под съмнение ефективността на производството за обезщетяване на вредите от поставяне в лоши условия на задържане.

Едновременно с това в повечето случаи такова обезщетение би било достатъчно, за да обезщети вредите, произтичащи от нарушение на забраната за поставяне в лоши условия на задържане по смисъла на чл. 3 от Конвенцията. Стандартите на ЕСПЧ по приложението на чл. 3 от Конвенцията налагат да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, при които се изтърпява задържането или наказанието. В случая, претенцията е предявена именно при наличието на няколко различни оплаквания, което следва да бъде съобразено при определяне размера на обезщетението в смисъл, че пълният посочен размер на обезщетения в решения на ЕСПЧ е приложим към настоящия случай, доколкото той касае кумулативен ефект от различни оплаквания при изтърпяване на наказанието, какъвто настоящият случай е.

Предвид гореизложеното, при отчитане на периода, през който ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство в резултат на установеното нарушение, осъществено по време на пребиваването му в следствения арест – от 19.02.2018 г. – 14.06.2018 г. или 116 дни, съдът приема, че исковата претенция следва да бъде уважена при определяне на справедливо обезщетение за претърпени неимуществени вреди в общ размер на 960 лв., заедно със законната лихва, считано от датата на предявяване на иска до окончателното изплащане на присъденото

обезщетение. Като за база на изчислението служи броят на дните 116 и ориентир минимум 4 евро на ден. В останалата част за сумата над 960 лв. до общия размер на претендираните 25 000 лв., исковата претенция като неоснователна следва да се отхвърли.

Съгласно чл. 286, ал. 3 ЗИНЗС, когато искът се уважи изцяло или частично, съдът осъжда ответника да заплати разносните по производството- разходите за изготвяне на експертизи по делото в размер общо на 1440 лв., платени от бюджета на АССГ, както и да заплати на ищеца внесената държавна такса в размер на 10 лева. Съдът осъжда ответника да заплати на ищеца и възнаграждение за един адвокат, когато е имал такъв, съразмерно с уважената част от иска.

С оглед изхода на делото ГДИН следва да бъде осъдена да заплати на ищеца разноси по делото в общ размер на 179 лв., представляващи адвокатско възнаграждение /л.239 лице и гръб/ в размер на 169 лв., съразмерно с уважената част от иска, както и 10 лв. за платена държавна такса /л.3/.

С оглед изхода на делото и съгласно разпоредбата на чл. 286, ал. 2 ЗИНЗС в полза на ответника не се следва юрисконсултско възнаграждение.

Воден от горното Административен съд София – град, I-во отделение, 6-ти състав,

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да заплати на М. М. М. с ЕГН [ЕГН] обезщетение за неимуществени вреди в размер на 960 лв. (деветстотин и шестдесет лева), ведно със законната лихва, считано от датата на предявяване на иска – 14.06.2023 г. до окончателното изплащане на присъденото обезщетение, за претърпени неимуществени вреди от противоправни действия и бездействия на администрацията при следствения арест на [улица] [населено място], изразяващи се в неосигуряване на адекватни санитарно-битови условия, в периода от 19.02.2018 г. до 14.06.2018 г.- настаняване в спално помещение със свободна жилищна площ по-малка от 4 кв.м., при липса на достатъчно дневна светлина и свеж въздух, недостатъчно отделена тоалетна в спалното помещение и наличие на дървеници и хлебарки в спалното помещение, срещу които не се предприемали ефективни мерки и **ОТХВЪРЛЯ** предявения иск, в частта за сумата над 960 лв. до пълния му размер от 25 000 лв. и лихвата към този остатък, за периода от 15.10.2017 г. до 18.02.2018 г., както и за основанията, изразяващи се в мръсни и неудобни дюшеци, влошено здравословно състояние, липса на лекар на разположение и снабдяване с лекарства, липсата на топла вода в килията, недостатъчност на разходката на открито и на телефонни контакти, липса на организиране на социални мероприятия, недостатъчна, с незадоволително качество и неразнообразна храна, недостатъчно място за хранене в килията.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да заплати на М. М. М., ЕГН [ЕГН], сума в общ размер на 179 лв. (сто седемдесет и девет лева), представляваща адвокатско възнаграждение в размер на 169 лв., съразмерно на уважената част от иска, както и 10 лв. за платена държавна такса.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да заплати в полза на Административен съд С. град сума в общ размер на 1440 лв. (хиляда четиристотин и четирдесет лева), представляваща възнаграждения на вещи лица за изготвените три експертизи по делото, платени от бюджета на съда.

Решението може да се обжалва пред тричленен състав на Административен съд София - град в 14-дневен срок от съобщаването.

Съдия:

